

POSTANOWIENIE

Dnia 7 czerwca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Przemysław Kalinowski (przewodniczący)

SSN Andrzej Ryński

SSN Eugeniusz Wildowicz (sprawozdawca)

Protokolant Anna Janczak

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Andrzeja Wieczorka,
w sprawie **H. D.**

uniewinnionego od zarzutu popełnienia czynu z art. 163 § 1 k.k. w zb. z art. 288 § 1
k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 7 czerwca 2016 r.,

kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na niekorzyść

od postanowienia Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 26 sierpnia 2015 r., sygn. akt V Kz 630/15,

utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Rejonowego w Zgierzu

z dnia 1 lipca 2015 r., sygn. akt II K 1106/11, o przyznaniu wydatków poniesionych

w postępowaniu sądowym

**uchyla zaskarżone postanowienie i sprawę przekazuje
Sądowi Okręgowemu w Łodzi do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

W dniu 16 sierpnia 2011 r. do Sądu Rejonowego w Zgierzu wpłynął
subsydiarny akt oskarżenia, którym H. D. został oskarżony o czyn z art. 163 § 1 k.k.
w zb. z art. 288 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Wyrokiem z dnia 25 czerwca 2013 r. Sąd Rejonowy w Zgierzu uniewinnił H. D. od popełnienia zarzucanego mu czynu a kosztami postępowania w kwocie 300 zł zryczałtowanych wydatków obciążył oskarżyciela posiłkowego W. Z.

Po rozpoznaniu apelacji pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego, wyrokiem z dnia 5 sierpnia 2014 r., Sąd Okręgowy w Łodzi zaskarżony wyrok utrzymał w mocy, uznając apelację za oczywiście bezzasadną i zwolnił oskarżyciela subsydiarnego W. Z. od kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze.

Pismem z dnia 10 października 2014 r. H. D. wniósł o zwrot wydatków poniesionych w związku z prowadzonym przeciwko niemu postępowaniem karnym przed Sądem Rejonowym w Zgierzu.

Postanowieniem z dnia 2 grudnia 2014 r. Sąd Rejonowy w Zgierzu nie uwzględnił wniosku oskarżonego H. D. o przyznanie zwrotu wydatków.

Na powyższe postanowienie zażalenie wniósł H. D..
Postanowieniem z dnia 16 stycznia 2015 r. Sąd Okręgowy w Łodzi zaskarżone orzeczenie uchylił i przekazał rozstrzyganą kwestię Sądowi Rejonowemu w Zgierzu do ponownego rozpoznania.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Rejonowy w Zgierzu postanowieniem z dnia 1 lipca 2015 r., przyznał od oskarżyciela subsydiarnego W. Z. na rzecz oskarżonego H. D. zwrot uzasadnionych wydatków poniesionych w związku z prowadzonym postępowaniem karnym w kwocie 2.640,20 zł.

Na powyższe postanowienie zażalenie wniósł pełnomocnik oskarżyciela subsydiarnego W. Z. zarzucając zaskarżonemu postanowieniu obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść rozstrzygnięcia, tj.:

I. art. 420 § 3 k.p.k. w zw. z art. 96 § 1 k.p.k. i art. 117 § 1 k.p.k., poprzez niezawiadomienie oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego o terminie posiedzenia w przedmiocie przyznania oskarżonemu zwrotu wydatków i przez to pozbawienie oskarżyciela posiłkowego, od którego koszty zostały zasądzone, realnego prawa do udziału w posiedzeniu;

II. art. 616 § 1 pkt 2 k.p.k., poprzez:

a. zasądzenie H. D. wydatków związanych z rzekomymi dojazdami na trasie W. – Z. – W., pomimo faktu, że w toku postępowania rozpoznawczego oskarżony nie wskazywał, aby zamieszkiwał w W. lub jej okolicach (a jego obowiązek w tym

względnie wynikał z art. 75 k.p.k.), a jednocześnie oskarżony odbierał korespondencję sądową w podawanym wówczas przez siebie miejscu zamieszkania tj. w S. w gminie R.;

b. uwzględnienie w ramach wydatków kosztów porad prawnych udzielonych przez nieokreślone osoby bez jakiegokolwiek udokumentowania rzeczywistego poniesienia tych wydatków;

III. art. 618j k.p.k. w zw. z art. 618a § 1, § 2 i § 4 k.p.k., poprzez przyjęcie przy wyliczeniu kosztów dojazdów maksymalnej dopuszczalnej przez przepisy k.p.k. stawki, pomimo tego, że stronie przysługują koszty przejazdu w wysokości rzeczywiście poniesionych racjonalnych i celowych kosztów, a wnioskodawca nie przedstawił jakichkolwiek dowodów, a nawet danych pozwalających na ustalenie jakie koszty dojazdów rzeczywiście poniósł (jak choćby dane dotyczące średniego spalania jego samochodu).

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i nieuwzględnienie wniosku H. D. o zwrot wydatków, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Postanowieniem z dnia 26 sierpnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Łodzi zaskarżone postanowienie utrzymał w mocy.

Od powyższego postanowienia kasację na niekorzyść H. D. wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich zarzucając rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisu prawa karnego procesowego, tj. art. 433 § 2 k.p.k. i art. 458 k.p.k. w zw. z art. 94 § 1 k.p.k. oraz art. 98 § 1 k.p.k., polegające na zaniechaniu należytego rozważenia wszystkich zarzutów podniesionych w zażaleniu pełnomocnika oskarżyciela subsydiarnego i braku wskazania w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, dlaczego wniesiony środek odwoławczy uznany został za niezasadny.

W konkluzji skarżący Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Łodzi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Na rozprawie kasacyjnej wniosek ten został zmodyfikowany w ten sposób, że skarżący wniósł o uchylenie także postanowienia Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Rzecznika Praw Obywatelskich jest co do istoty zasadna.

W zażaleniu na postanowienie Sądu Rejonowego w Zgierzu z dnia 1 lipca 2015 r. pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego W. Z. zarzucił szereg uchybień związanych ze sposobem procedowania, tj. naruszenie art. 420 § 3 k.p.k. w zw. z art. 96 § 1 k.p.k. i art. 117 § 1 k.p.k. oraz 616 § 1 pkt 2 k.p.k. oraz 618j k.p.k. w zw. z art. 618a § 1, § 2 i § 4 k.p.k. Zarzuty te skarżący szczegółowo uzasadnił, przedstawiając argumenty, które jego zdaniem wskazują na naruszenie przez Sąd pierwszej instancji przywołanych przepisów postępowania karnego. W tej sytuacji obowiązkiem Sądu odwoławczego, wynikającym z art. 433 § 2 k.p.k., było rozważenie wszystkich zarzutów wskazanych w zażaleniu oraz rzetelne ustosunkowanie się do każdego z nich. Wprawdzie Kodeks postępowania karnego w żadnym z przepisów, w tym też w art. 94 § 1 i art. 98 § 1, nie określa, co powinno zawierać uzasadnienie postanowienia sądu odwoławczego, jak to czyni w przypadku wyroku tego sądu (art. 457 § 3 k.p.k.), tym niemniej w orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, iż powinno ono wskazywać, dlaczego zarzuty i wnioski zażalenia zostały uznane za zasadne albo niezasadne (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 października 2008 r., II KK 76/08, OSNKW 2008/12/104; z dnia 6 października 2008 r., IV KK 111/08, OSNwSK 2008/1/1971; z dnia 15 lutego 2001 r., III KKN 595/00, LEX nr 51949).

Realizując ten drugi z przywołanych obowiązków sąd odwoławczy powinien w uzasadnieniu orzeczenia wykazać konkretnymi, znajdującymi oparcie w ujawnionych w sprawie okolicznościach argumentami, dlaczego uznał je za niezasadne.

Lektura uzasadnienia zaskarżonego postanowienia nie pozostawia wątpliwości, że Sąd Okręgowy w Łodzi nie dopełnił tych obowiązków, gdyż w istocie nie rozważył należycie zarzutów z punktów II i III zażalenia pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego.

W uzasadnieniu zażalenia pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego poddał w wątpliwość prawidłowość i zasadność zasądzenia na rzecz oskarżonego wydatków związanych z dojazdami na rozprawy na trasie W. – Z. – W., podczas gdy – w opinii skarżącego – oskarżony nie wykazał, aby w czasie trwania procesu zamieszkiwał

na terenie W., a przedstawiona przez niego umowa o pracę przewidywała rozpoczęcie przez niego pracy dopiero w dniu 16 maja 2012 r., jak też kosztów porad prawnych w sytuacji, gdy oskarżony nie przedstawił jakiegokolwiek dowodu dokumentującego poniesienie przez niego takich kosztów. Ustosunkowując się do tego zarzutu Sąd odwoławczy stwierdził jedynie, że wydatki te zostały dowiedzione przedstawioną przez oskarżonego umową o pracę, zaś przyznane koszty porad prawnych nie jawią się jako wygórowane.

Równie niewystarczające jest odniesienie się instancji odwoławczej do zarzutu z punktu IIc zażalenia, dotyczącego prawidłowości wyliczenia wysokości zasądzonych na rzecz oskarżonego kosztów dojazdu, w tym przyjęcia przy ich wyliczaniu maksymalnej, dopuszczalnej przepisami prawa, stawki kilometrowej oraz przyjęcia, że łącznie oskarżony pokonał odległość 280 km licząc z miejsca zamieszkania oskarżonego do miejscowości Z., w której siedzibę ma sąd rozpoznający sprawę w I instancji oraz do miejscowości A., w której przeprowadzany był eksperyment procesowy. Sąd odwoławczy rozpoznając powyższy zarzut ograniczył się do kilku ogólnikowych stwierdzeń, iż przyjęty koszt dojazdów *„nie jawi się on jako bardzo wysoki”* a *„z wiedzy ogólnie dostępnej wynika jakie mogą być koszty zużycia paliwa”*, z których to stwierdzeń nie wynika, aby faktycznie rozważał argumenty zaprezentowane w zażaleniu.

Powyższe wskazuje, że w postępowaniu odwoławczym doszło do rażącej obrazy art. 433 § 2 k.p.k. i art. 94 § 1 k.p.k. oraz art. 98 § 1 k.p.k. Uchybienie to niewątpliwie mogło mieć istotny wpływ na treść postanowienia Sądu Okręgowego w Łodzi (art. 523 § 1 k.p.k.). Nie można bowiem wykluczyć, że rzetelne rozpoznanie podniesionych w zażaleniu zarzutów doprowadziłoby do innego rozstrzygnięcia. Z uwagi na powyższe Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Łodzi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Rozpoznając ponownie sprawę Sąd ten odniesie się do wszystkich zarzutów i wniosków zawartych w zażaleniu pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego tak, aby zadośćuczynić wymogom określonym w art. 433 § 2 k.p.k., art. 94 § 1 k.p.k. oraz art. 98 § 1 k.p.k.

Nietrafna jest natomiast argumentacja skarżącego Rzecznika Praw Obywatelskich odnosząca się do naruszenia przez Sąd Rejonowy w Zgierzu, a za

nim przez Sąd Okręgowy w Łodzi, art. 117 § 1 k.p.k., poprzez niezawiadomienie oskarżyciela subsydiarnego W. Z. o terminie posiedzenia w przedmiocie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania. Podkreślić bowiem należy, że z art. 96 k.p.k. wynikają cztery zasadnicze reguły dotyczące uczestnictwa stron i osób niebędących stronami w posiedzeniach sądu a mianowicie, gdy:

- a. udział stron oraz innych uczestników postępowania w posiedzeniu jest obowiązkowy, jeżeli tak stanowi ustawa (art. 96 § 1 *in fine*);
- b. strony oraz osoby niebędące stronami, jeżeli ma to znaczenie dla ochrony ich praw lub interesów, mają prawo wziąć udział w posiedzeniu wtedy, gdy ustawa tak stanowi (art. 96 § 1);
- c. strony oraz inne osoby nie mogą wziąć udziału w posiedzeniu, jeżeli ustawa tak stanowi (art. 96 § 2 *in fine*);
- d. w pozostałych wypadkach strony oraz osoby niebędące stronami, jeżeli ma to znaczenie dla ochrony ich praw lub interesów, mogą wziąć udział w posiedzeniu, jeżeli się stawią (art. 96 § 2).

W przypadku zatem, gdy ustawa milczy w kwestii udziału stron i innych osób w posiedzeniu – jak to ma miejsce w stosunku do posiedzenia w przedmiocie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania – z przepisu art. 96 k.p.k. wynika uprawnienie do wzięcia udziału w posiedzeniu. Uprawnienie to powstaje jednakże dopiero w momencie stawiennictwa strony, przy czym nie jest tu konieczne zawiadomienie jej o czasie i miejscu posiedzenia, a jej niestawiennictwo nie wpływa na dopuszczalność przeprowadzenia posiedzenia. Tym samym strona winna we własnym zakresie dowiedzieć się o terminie i miejscu posiedzenia (por. S. Steinborn (red.), J. Grajewski, P. Rogoziński, Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 96 k.p.k., LEX 2016).

W tym stanie rzeczy nie zasługiwał na uwzględnienie złożony na rozprawie kasacyjnej wniosek o uchylenie postanowienia Sądu pierwszej instancji.

Kierując się powyższym, Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.